

2021-05-03

BYGGNADS
VÅRDS
FÖRENINGEN

stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

Yttrande över förslag till detaljplan för Konsthallen 15 m.fl. i stadsdelen Djurgården i Stockholm. Dnr2018-00710.

Svenska byggnadsvårdsföreningen, SBF, har tagit del av rubricerade förslag på samråd till 2021-05-10. Planförslaget syftar till att möjliggöra utökad byggrätt för Hasselbacken för hotell, restauranger, utställningsverksamhet m.m. samt vissa åtgärder inom Konsthallen 2. SBF anför följande synpunkter utifrån föreningens verksamhetsområde:

Sammanfattning

SBF avstyrker planförslaget i dess nuvarande utformning av följande skäl:

- De förslagna nya byggnaderna för Hasselbacken brister i anpassning till platsen och försvårar den historiska läsbarheten. De stora husvolymerna innebär en kraftig skalförändring och skymmer Hasselbackens huvudbyggnad i vyerna från Djurgårdsvägen.
- Planförslaget strider därmed mot varsamhetskraven och förvanskningförbudet i plan- och bygglagen.
- Om planförslaget genomförs bedömer SBF att det kommer att medföra påtaglig skada på riksintresset och strida mot föreskrifterna för Nationalstadsparken.

Planförslaget visar brist på anpassning till den historiska miljön och platsens kulturvärden

De utökade byggrätterna föreslås placerade i lägen där byggnader tidigare stått – Moriska paviljongen, musikpaviljongen och Gubbyllan samt ovanpå den Rotunda som uppfördes på 1990-talet. Skyddsbestämmelser föreslås för vissa träd och en generell bestämmelse avser att skydda platsens parkkaraktär. Hasselbackens huvudbyggnad är blåklassad, d.v.s. den bedöms ha synnerligen högt kulturhistoriskt värde. Det är utmärkt att huvudbyggnaden föreslås skyddas genom bestämmelse om rivningsförbud och varsamhetsbestämmelse samt att skydds-föreskrifter avses utarbetas som stöd i bygglovsärenden.

De föreslagna nya byggnaderna sägs enligt planbeskrivningen söka ”möta det historiska med respekt genom en nytolkning av traditionen att bygga paviljonger i parken”. SBF anser dock att den föreslagna utformningen strider mot den första gestaltungsprincipen i Kulturmiljöunderlaget som också ingår i planhandlingarna. Där anges: ”Ny bebyggelse ska underordna sig befintlig bebyggelse på Hasselbacken i storlek och höjd.”

De föreslagna nybyggnaderna är avsevärt större än de försvunna byggnaderna och medför därför en kraftig skalförändring på platsen. Dessutom avviker de föreslagna byggnaderna i arkitektoniskt uttryck gentemot Hasselbackens huvudbyggnad. Man kan hävda att även de befintliga byggnaderna inom och i anslutning till planområdet uppvisar stor variation i det arkitektoniska uttrycket men trots denna variation finns det ändå ett samspel i framförallt skala och anpassning till naturen, kvaliteter som saknas när de gäller de föreslagna nya byggnaderna i detta planförslag.

Illustrationerna med vyer mot Djurgårdsvägen visar att Hasselbackens huvudbyggnad i stor utsträckning skulle skymmas och hamna i skuggan av de nya mycket iögonenfallande nybyggnaderna. Det gröna stråket utmed Djurgårdsvägen påverkas och intrycket av ”hus i park” minskar kraftigt. Intrycket blir snarare en ganska tät bebyggelse med några träd bevarade mellan husen.

Många förändringar har skett i fastighetens historia och förändringar kan givetvis ske även i vår tid, men förändringarna får inte vara sådan art, som i detta planförslag, att kulturvärdena minskar och förvanskas och den historiska läsbarheten försvåras.

Planförslaget strider mot inriktning i översiktsplan och mot plan- och bygglagen

I den fördjupade översiktsplanen för Nationalstadsparken – Stockholmsdelen – antagen av kommunfullmäktige 2009 anges att de bebyggda områdena inom parken kan förändras och kompletteras under förutsättning att förändringarna inte medför skada på kulturvärden. Inriktningen för *Evenemangsparken*, där planområdet ingår, är att den grundläggande karaktären och särskilda kulturhistoriska värden i byggnader, parker och miljöer ska bevaras.

Enligt SBF:s bedömning kommer ett genomförande av planförslaget, av skäl som anförts ovan att medföra skada på kulturvärden och därmed inte uppfylla inriktningen i den fördjupade översiktsplanen. Förslaget bedöms leda till förvanskning av kulturmiljön och uppfyller inte kraven på varsamhet och strider därmed mot plan- och bygglagen 2 kap 3 och 6 §§ samt 8 kap 13 §.

Planförslaget strider mot riksintresset för kulturmiljövården samt mot föreskrifter för Kungliga nationalstadsparken

Planområdet ligger inom riksintresse för kulturmiljövården *Stockholms innerstad med Djurgården (AB 115)*. För planområdet relevanta uttryck för riksintresset är

- Djurgårdens bebyggelse och rekreationslandskap, med rötter i 1600-talets kungliga jaktpark
- Nöjeslivets, samvarons och rekreationslivets byggnader och miljöer (Skansen, Gröna Lund, restauranger, värdshus m.m.)
- Varvsområdet med hamnar från olika tider som hör ihop med flottan och sjöfarten (Kvarteret Konsthallen var tidigare en del av Djurgårdsvarvet).

Hasselbacken med dess omgivning är en kulturmiljö med lång historia som restaurang. Redan på 1700-talet anlades här ett ”skänkeri”. De föreslagna stora nya byggnaderna med anspråksfull arkitektur tar visuellt över intrycket av miljön, blir påtagliga i det gröna stråket mot Djurgårdsvägen och uttraderar och försvagar härigenom den historiska läsbarheten. Hasselbacken förlorar delvis sin dominans i stadsbilden som huvudbyggnad. Parkmarken minskar och bebyggelsen ökar.

SBF anser därför att planförslaget skulle medföra påtaglig skada på riksintresset främst när det gäller det första uttrycket för riksintresset d.v.s. påverkan på det historiska bebyggelse- och rekreationslandskapet med anor sedan 1600-talet. SBF hänvisar till Naturvårdsverkets och Riksantikvarieämbetets tolkningar av begreppet påtaglig skada. Dessa myndigheters uttalanden bör tolkas så att all påverkan som inte kan anses bagatellartad innebär risk för påtaglig skada vilket innebär en låg tröskel för påtaglig skada samt att syftet med lagstiftningen är att skydda riksintressena mot alla sådana åtgärder som medför irreversibel skada på riksintresset. Vidare bör lagen tolkas så att det är inte bara de kulturhistoriska värdena i sig exempelvis bevarade byggnader utan platsens hela innehåll som vittnesbörd om ett historiskt skeende som ska skyddas.

Djurgårdsmarken har sedan senmedeltiden varit kunglig mark och utgör grunden för *Nationalstadsparken*. För att få ett samlat och långsiktigt skydd och garantera att detta unika och sparsamt exploaterade område mitt i staden består för framtiden utsågs området Ulriksdal-Haga-Djurgården-Brunnsviken till världens första nationalstadspark år 1995. Planområdet ingår således i riksintresset Kungliga nationalstadsparken (enligt miljöbalken kap 4 §7). Ur skyddstexten:

Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas.

Förordnandet om Nationalstadspark innebär ett utomordentligt starkt skydd för den unika park- och bebyggelsemiljön. Som ovan anförts bedömer SBF att de föreslagna nybyggnaderna framförallt genom sin storlek och påverkan på det gröna stråket utmed Djurårdsvägen innebär ett oacceptabelt intrång i det historiska landskapet med stor skada för natur- och kulturvärden. Förslaget medför därför skada i strid med föreskrifterna för Nationalstadsparken.

Avslutande kommentar

Planförslaget brister i anpassning till platsen och dess historiska och kulturhistoriska värden samt naturvärden och bör därför ej föras vidare i dess nuvarande utformning. SBF avstyrker planförslaget.

För Svenska byggnadsvårdsföreningen dag som ovan

Tomas Nyström
Ordförande

Kristina Berglund
Adjungerad styrelseledamot

Svenska byggnadsvårdsföreningen grundades 1975 och är en oberoende icke vinstdrivande, ideell förening med drygt 7000 medlemmar. Föreningens huvudsakliga ändamål är att sprida och förmedla kunskap om byggnadsvård och sunt byggande, att slå vakt om vårt byggda och gröna kulturarv och nyttja detta som en resurs i stadsutvecklingen samt att främja en god stadsmiljö och god kvalitet i övrigt i nutida stadsplanering.